

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЙЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І СОЦІАЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологія
(назва навчальної дисципліни)

освітній ступінь молодший бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 012 Дошкільна освіта
(код і назва спеціальності)

освітня програма / Дошкільна освіта
спеціалізація
(код і назва спеціальності)

тип дисципліни обов'язкова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

Ізмаїл – 2019

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньо-професійної програми

(підпис, ініціали, прізвище)

Т.М.Житомирська

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою

протокол № 1 від

29.08.2019 р.

Завідувач кафедри

О.В. Запорожченко

(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:Голова науково-методичної ради факультету
української філології та соціальних наук

(підпис, ініціали, прізвище)

Н.О. Гончарова

Розробники програми:Прокоф'єва Л.О., викладач кафедри загальної та
практичної психології ІДГУ**Рецензенти програми:**Мазоха Інна Степанівна, кандидат
психологічних наук, доцент кафедри
загальної та практичної психології

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
<i>Кількість кредитів: 6</i>	<i>Лекції:</i>	
	30	8
<i>Модулів:</i>	<i>Практичні заняття:</i>	
<i>Загальна кількість годин: 180</i>	40	10
<i>Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: I</i>	<i>Лабораторні заняття:</i>	
<i>Семестр: I</i>	<i>Семінарські заняття:</i>	
<i>Тижневе навантаження (год.):</i>	<i>Консультації:</i>	
- аудиторне: 70	2	
- самостійна робота: 108	<i>Індивідуальні заняття:</i>	
<i>Форма підсумкового контролю: іспит</i>		
<i>Мова навчання: українська</i>	<i>Самостійна робота:</i>	
	108	162

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни є основи теоретичної та прикладної психології.

Метою вивчення дисципліни є: розкрити закономірності функціонування та проявів психіки людини, особистості, сприяти на цій основі формуванню загальної психологічної культури та компетентності студентів, їх готовності до професійної діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки. Освоєння даної дисципліни є необхідною основою для подальшого вивчення дисципліни «Дитяча психологія та психологія дитячої творчості», «Педагогіка сімейного виховання» та ін.

3. ОЧІКУВАНИ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Для обов'язкових навчальних дисциплін

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми «012 Дошкільна освіта».

Інформація про компетентності та відповідні їм програмні результати навчання за дисципліною

Шифр компетентності	Компетентності	Шифр програмних результатів	Програмні результати навчання
Загальні компетентності (ЗК)			
ЗК 3	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	ПРН 12	Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку,

			навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.
ЗК 5	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.	ПРН 20	Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.
ЗК 6	Здатність працювати в команді.	ПРН 6	Вміти працювати як самостійно, так і в команді, проявляти лідерські якості та відповідальність у роботі.
ЗК 8	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ПРН 8	Вміти застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.
ЗК 9	Здійснення безпечної діяльності.	ПРН 19	Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.
Фахові компетентності (ФК)			
ФК 2	Здатність до розвитку в дітей дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).	ПРН 14	Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.
ФК 8	Здатність до розвитку перцептивних, mnemonicічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку.	ПРН 12	Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.
ФК 11	Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.	ПРН 13	Здійснювати педагогічну взаємодію в роботі закладу дошкільної освіти, сім'ї та школи, залучати батьків до організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.
ФК 13	Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших,	ПРН 19	Бути знайомим з ознаками булінгу, вміти використовувати прийоми попередження та протидії йому, володіти

	попередження та протидії булінгу.		технологіями виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших.
--	-----------------------------------	--	---

Матриця відповідності компетентностей результатам навчання за дисципліною

Шифр компетентності	Результати навчання				Автономність та відповідальність
	Знання	Уміння	Комунікація	Автономність та відповідальність	
ЗК 3	+	+	+	+	+
ЗК 5	+	+	+	+	+
ЗК 6	+	+	+	+	+
ЗК 8	+	+	+	+	+
ЗК 9	+	+	+	+	+
ФК 2	+	+	+	+	+
ФК 8	+	+	+	+	+
ФК 11	+	+	+	+	+
ФК 13	+	+	+	+	+

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)					Кількість годин (заочна форма навчання)				
		Аудиторні	Лекцій	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекцій	Семінарські (практичні)

Змістовий модуль I

Загальні питання психології

1.	Психологія як наука	4	2	2				6				
2.	Філософські та фізіологічні питання психології	2		2				6				
3.	Психологічне дослідження	2		2				6				
4.	Природа психіки і свідомості	4	2	2				6				

Змістовий модуль II

Психічні процеси та стани

5.	Відчуття та сприймання	4	2	2				6				
6.	Психологія уваги	4	2	2				6				
7.	Психологія пам'яті	4	2	2				6				
8.	Психологія мислення	4	2	2				6				
9.	Психологія мовлення	4	2	2				6				
10.	Психологія уяви	4	2	2				6				
11.	Емоції та почуття	4	2	2				6				
12.	Психологія волі	4	2	2				6				

Змістовий модуль III									
Психологічна характеристика особистості і діяльності									
13.	Психологія особистості	6	2	4			6		
14.	Самосвідомість	2		2			6		
15.	Діяльність	4	2	2			6		
16.	Темперамент	4	2	2			6		
17.	Характер	6	2	4			6		
18.	Здібності	4	2	2			6		
Проміжний контроль									
Підсумковий контроль (для екзаменів)									
Разом:		178	30	40			108		

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Психологія як наука

Психологія як наука та навчальна дисципліна. Огляд історії виникнення та становлення психології. Зміст міфологічного, філософського і наукового етапів розвитку психології. Предмет та завдання психології на сучасному етапі розвитку суспільства. Джерела психологічних знань. Поняття про побутову та наукову психологію. Сучасна система психологічних знань, предмети вивчення теоретичних та практичних галузей психології. Місце психології в системі науки. Поняття психіки, її функції та структура.

Тема 2. Філософські та фізіологічні питання психології

Основні філософські питання в контексті їх психологічного тлумачення. Ідеалізм та матеріалізм про походження психіки та матерії. Проблема можливості та адекватності пізнання людиною світу та себе. Суть теорії психічного відображення. Особливості психічного відображення людини. Фізіологічні основи психічної діяльності. ВНД як основа функціонування психіки.

Тема 3. Психологічне дослідження

Поняття про психологічне дослідження, його функції та принципи здійснення. Характеристика етапів процесу психологічного дослідження. Співвідношення понять «методологія», «метод», «методика». Класифікація методів психологічного дослідження.

Тема 4. Природа психіки і свідомості

Поява і розвиток форм психічного відображення. Рефлекторна природа психіки. Історичний розвиток психіки (філогенез). Стадії розвитку психіки. Розвиток психіки в онтогенезі. Основні функції психіки. Поняття свідомості, диференціація понять психіки та свідомості. Зміст ідеалістичного та матеріалістичного тлумачення поняття «свідомість». Пізнавальна, регулятивна, рефлексивна, прогностична, комунікативна, креативна функції свідомості. Структура свідомості, її релятивний характер. Зміст та вияви компонентів свідомості – знань, цілеспрямованості діяльності, ставлень, самосвідомості. Рівні вияву психіки людини. Диференціація свідомих та 8 неусвідомлюваних

аспектів психіки людини. Філогенетичні та онтогенетичні фактори формування свідомості.

Тема 5. Відчуття та сприймання

Поняття про чуттєвий рівень пізнання людиною дійсності. Відчуття як базовий пізнавальний процес. Зміст пізнавальної, орієнтуальної захисної функцій відчуттів. Поняття сенсорної депривації. Робота аналізаторів – фізіологічна основа відчуттів. Класифікація видів відчуттів і їх характеристика. Явище взаємодії відчуттів. Основні сенсорні властивості людини. Психологія сприймання. Формування образів у сприйманні. Види і властивості сприймань. Спостереження і спостережливість.

Тема 6. Психологія уваги

Поняття про психічні стани, їх ознаки. Увага як стан свідомості, її функції та фізіологічні основи. Види уваги за спрямованістю та активністю свідомості. Статичні та динамічні властивості уваги. Проблема неуважності, її причини та способи подолання.

Тема 7. Психологія пам'яті

Поняття про пам'ять як пізнавальний процес, її роль в психічній діяльності людини. Наукові підходи до визначення механізмів роботи пам'яті – психологічні та фізіологічні теорії mnemonicої діяльності. Класифікація видів пам'яті за об'єктом, тривалістю збереження матеріалу, активністю свідомості. Процеси пам'яті, їх функції та механізми роботи. Mnemonicі якості людини.

Тема 8. Психологія мислення

Поняття про раціональний рівень пізнання. Мислення як пізнавальний процес, його специфіка та функції. Опосередкований та узагальнений характер мисливської діяльності людини. Фізіологічні основи мислення. Поняття про види, форми та операції мислення. Характеристика простих та складних операцій мислення людини. Види мислення: альтернативні класифікації. Поняття про вербалльні та невербалльні форми мислення, їх зміст. Індивідуальні мисливські якості людини. Поняття про інтелект. Роль мислення в інтелектуальній діяльності людини.

Тема 9. Психологія мовлення.

Поняття про мову та її функції. Фізіологічні механізми мовної діяльності. Різновиди мовлення.

Тема 10. Психологія уяви

Природа уяви. Зв'язок уяви з об'єктивною дійсністю. Головні властивості, прийоми створення образів уяви. Уява і особистість.

Тема 11. Емоції та почуття

Поняття про афективну сферу психіки, її функції для особистості. Позитивні та негативні наслідки дії афективного простору особистості. Взаємозв'язок афективної сфери з іншими проявами психіки людини. Емоції та почуття, їх диференціація. Фізіологічні основи переживання емоцій та почуттів, їх вісцеральні та експресивні прояви. Види емоцій та почуттів: альтернативні класифікації. Характеристика типових емоційних станів людини. Поняття афективної культури особистості, її виховання.

Тема 12. Психологія волі

Поняття про волю. Етапи вольового акту. Вольові якості особистості. Формування вольових якостей. Безвілля, його причини та боротьба з ним.

Тема 13. Психологія особистості

Диференціація та співвідношення понять «індивід», «особистість», «індивідуальність». Альтернативні підходи до тлумачення поняття особистості у психології. Психологічна структура особистості, її релятивізм та функціональне призначення. Зміст структури особистості за А.В.Петровським та К.К.Платоновим. Аналіз факторів формування особистості в онтогенезі. Особистість як суб'єкт та об'єкт соціальної взаємодії. Поняття про соціальні ролі особистості, характеристика їх ознак та видів.

Тема 14. Самосвідомість

Поняття про самосвідомість. Функції самосвідомості в психічній діяльності людини. Структура самосвідомості. Образ «Я» – центральний компонент структури самосвідомості, його зміст та вияви. Рефлексія як механізм самоусвідомлення та самоаналізу. Самооцінка, її види та механізми формування. Проблема впливу самооцінки на психічне здоров'я особистості. Поняття про рівень домагань. Психологічний захист, його зміст та призначення. Робота конструктивних та деструктивних механізмів психологічного захисту.

Тема 15. Діяльність

Діяльність та активність. Поняття про діяльність, її функції. Засоби діяльності. Механізм формування навички. Основні види діяльності.

Тема 16. Темперамент

Поняття про темперамент. Критерії темпераменту. Історія розвитку вчення про темперамент. Тип вищої нервової діяльності та темперамент. Психологічна характеристика типів темпераменту.

Тема 17. Характер

Поняття про характер як психічну властивість особистості. Огляд історії розвитку характерологічних вчень. Фізіологічні основи формування та вияву характеру. Місце характеру в загальній структурі особистості, його зв'язок з темпераментом. Структура рис характеру. Проблема співвідношення індивідуального та типового у характері. Поняття акцентуації рис характеру. Механізми формування характеру в онтогенезі. Поняття національного характеру.

Тема 18. Здібності

Поняття про здібності. Види здібностей та рівні їх прояву. Механізми прояву здібностей.

5.2. Тематика семінарських (практичних, лабораторних) занять.

Тема 1. Психологія як наука

1. Психологія як наука та навчальна дисципліна.
 2. Огляд історії виникнення та становлення психології.
 3. Предмет та завдання психології на сучасному етапі розвитку суспільства.
- Поняття про побутову та наукову психологію.

4. Сучасна система психологічних знань, предмети вивчення теоретичних та практичних галузей психології.
5. Місце психології в системі науки.

Тема 2. Філософські та фізіологічні питання психології

1. Основні філософські питання в контексті їх психологічного тлумачення.
2. Суть теорії психічного відображення. Особливості психічного відображення людини.
3. Фізіологічні основи психічної діяльності.
4. ВНД як основа функціонування психіки.

Тема 3. Психологічне дослідження

1. Поняття про психологічне дослідження, його функції та принципи здійснення.
2. Характеристика етапів процесу психологічного дослідження.
3. Співвідношення понять «методологія», «метод», «методика».
4. Класифікація методів психологічного дослідження.

Тема 4. Природа психіки і свідомості

1. Поява і розвиток форм психічного відображення. Рефлекторна природа психіки. Історичний розвиток психіки (філогенез).
2. Стадії розвитку психіки. Розвиток психіки в онтогенезі.
3. Основні функції психіки.
4. Поняття свідомості, диференціація понять психіки та свідомості.
5. Пізнавальна, регулятивна, рефлексивна, прогностична, комунікативна, креативна функції свідомості.
6. Структура свідомості, її релятивний характер. Зміст та вияви компонентів свідомості – знань, цілеспрямованості діяльності, ставлень, самосвідомості. Рівні вияву психіки людини.
7. Диференціація свідомих та неусвідомлюваних аспектів психіки людини.

Тема 5. Відчуття та сприймання

1. Поняття про чуттєвий рівень пізнання людиною дійсності. Відчуття як базовий пізнавальний процес.
2. Зміст пізнавальної, орієнтуальної захисної функцій відчуттів. Поняття сенсорної депривації. Робота аналізаторів – фізіологічна основа відчуттів.
3. Класифікація видів відчуттів і їх характеристика. Явище взаємодії відчуттів. Основні сенсорні властивості людини.
4. Психологія сприймання. Формування образів у сприйманні.
5. Види і властивості сприймань.
6. Спостереження і спостережливість.

Тема 6. Психологія уваги

1. Поняття про психічні стани, їх ознаки.
2. Увага як стан свідомості, її функції та фізіологічні основи.
3. Види уваги за спрямованістю та активністю свідомості. Статичні та динамічні властивості уваги.
4. Проблема неуважності, її причини та способи подолання.

Тема 7. Психологія пам'яті

1. Поняття про пам'ять як пізнавальний процес, її роль в психічній діяльності людини.

- Наукові підходи до визначення механізмів роботи пам'яті – психологічні та фізіологічні теорії mnemonicій діяльності.
- Класифікація видів пам'яті за об'єктом, тривалістю збереження матеріалу, активністю свідомості.
- Процеси пам'яті, їх функції та механізми роботи.
- Мнемічні якості людини.

Тема 8. Психологія мислення

- Поняття про раціональний рівень пізнання. Мислення як пізнавальний процес, його специфіка та функції.
- Опосередкований та узагальнений характер мислительної діяльності людини. Фізіологічні основи мислення.
- Поняття про види, форми та операції мислення. Характеристика простих та складних операцій мислення людини.
- Види мислення: альтернативні класифікації. Поняття про вербальні та невербальні форми мислення, їх зміст. Індивідуальні мислительні якості людини.
- Поняття про інтелект. Роль мислення в інтелектуальній діяльності людини.

Тема 9. Психологія мовлення.

- Поняття про мову та її функції.
- Фізіологічні механізми мовної діяльності.
- Різновиди мовлення.

Тема 10. Психологія уяви

- Природа уяви. Зв'язок уяви з об'єктивною дійсністю.
- Головні властивості, прийоми створення образів уяви.
- Уява і особистість.

Тема 11. Емоції та почуття

- Поняття про афективну сферу психіки, її функції для особистості.
- Позитивні та негативні наслідки дії афективного простору особистості.
- Взаємозв'язок афективної сфери з іншими проявами психіки людини.
- Емоції та почуття, їх диференціація.
- Види емоцій та почуттів: альтернативні класифікації.
- Характеристика типових емоційних станів людини.
- Поняття афективної культури особистості, її виховання.

Тема 12. Психологія волі

- Поняття про волю. Етапи вольового акту.
- Вольові якості особистості.
- Формування вольових якостей.
- Безвілля, його причини та боротьба з ним.

Тема 13. Психологія особистості

- Диференціація та співвідношення понять «індивід», «особистість», «індивідуальність».
- Психологічна структура особистості, її релятивізм та функціональне призначення.
- Особистість як суб'єкт та об'єкт соціальної взаємодії.
- Поняття про соціальні ролі особистості, характеристика їх ознак та видів.

Тема 14. Самосвідомість

1. Поняття про самосвідомість. Функції самосвідомості в психічній діяльності людини.
2. Структура самосвідомості. Образ «Я» – центральний компонент структури самосвідомості, його зміст та вияви.
3. Рефлексія як механізм самоусвідомлення та самоаналізу.
4. Самооцінка, її види та механізми формування.
5. Проблема впливу самооцінки на психічне здоров'я особистості. Поняття про рівень домагань.
6. Психологічний захист, його зміст та призначення.
7. Робота конструктивних та деструктивних механізмів психологічного захисту.

Тема 15. Діяльність

1. Діяльність та активність. Поняття про діяльність, її функції.
2. Засоби діяльності.
3. Механізм формування навички.
4. Основні види діяльності.

Тема 16. Темперамент

1. Поняття про темперамент. Критерії темпераменту.
2. Історія розвитку вчення про темперамент.
3. Тип вищої нервової діяльності та темперамент.
4. Психологічна характеристика типів темпераменту.

Тема 17. Характер

1. Поняття про характер як психічну властивість особистості. Огляд історії розвитку характерологічних вчень.
2. Фізіологічні основи формування та вияву характеру. Місце характеру в загальній структурі особистості, його зв'язок з темпераментом.
3. Структура рис характеру. Проблема співвідношення індивідуального та типового у характері.
4. Поняття акцентуації рис характеру.
5. Механізми формування характеру в онтогенезі.
6. Поняття національного характеру.

Тема 18. Здібності

1. Поняття про здібності.
2. Види здібностей та рівні їх прояву.
3. Механізми прояву здібностей.

5.3. Організація самостійної роботи студентів.

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
1.	Реферати	27	захист реферату
2.	Есе	27	презентація есе
3.	Розробка схем та таблиць	27	таблиці, схеми

4.	Розробка презентацій	27	презентації
	Разом	108	

Тематика індивідуальних (групових) завдань

Тема 1. Психологія як наука

Тематика рефератів:

1. Поняття про побутову та наукову психологію.
2. Місце психології в системі науки.

Тематика есе:

1. Джерела психологічних знань.

Презентації за темами:

1. Сучасна система психологічних знань, предмети вивчення теоретичних та практичних галузей психології.
- Тема 2. Філософські та фізіологічні питання психології*

Тематика рефератів:

1. Ідеалізм та матеріалізм про походження психіки та матерії.

Тематика есе:

1. Основні філософські питання в контексті їх психологічного тлумачення.

Презентації за темами:

1. Особливості психічного відображення людини. Фізіологічні основи психічної діяльності. ВНД як основа функціонування психіки.

Тема 3. Психологічне дослідження

Тематика рефератів:

1. Характеристика етапів процесу психологічного дослідження.

Тематика есе:

1. Співвідношення понять «методологія», «метод», «методика».

Презентації за темами:

1. Поняття про психологічне дослідження, його функції та принципи здійснення.

Розробка схем та таблиць:

1. Класифікація методів психологічного дослідження.

Тема 4. Природа психіки і свідомості

Тематика рефератів:

1. Поява і розвиток форм психічного відображення.
2. Історичний розвиток психіки (філогенез).

Тематика есе:

1. Поняття свідомості, диференціація понять психіки та свідомості. Зміст ідеалістичного та матеріалістичного тлумачення поняття «свідомість».
2. Філогенетичні та онтогенетичні фактори формування свідомості.

Презентації за темами:

1. Розвиток психіки в онтогенезі.
2. Рефлекторна природа психіки.

Розробка схем та таблиць:

1. Стадії розвитку психіки.
2. Пізнавальна, регулятивна, рефлексивна, прогностична, комунікативна, креативна функції свідомості.
3. Рівні вияву психіки людини.

Тема 5. Відчуття та сприймання

Тематика рефератів:

1. Поняття про чуттєвий рівень пізнання людиною дійсності. Відчуття як базовий пізнавальний процес.
2. Явище взаємодії відчуттів

Тематика есе:

1. Поняття сенсорної депривації
2. Робота аналізаторів – фізіологічна основа відчуттів.
3. Формування образів у сприйманні.
4. Спостереження і спостережливість.

Презентації за темами:

1. Зміст пізнавальної, орієнтуальної й захисної функцій відчуттів.

Розробка схем та таблиць:

1. Класифікація видів відчуттів і їх характеристика.

Тема 6. Психологія уваги

Тематика рефератів:

1. Поняття про психічні стани, їх ознаки.
2. Увага як стан свідомості, її функції та фізіологічні основи.

Тематика есе:

1. Статичні та динамічні властивості уваги.

Презентації за темами:

1. Проблема неуважності, її причини та способи подолання.

Розробка схем та таблиць:

1. Види уваги за спрямованістю та активністю свідомості.

Тема 7. Психологія пам'яті

Тематика рефератів:

1. Поняття про пам'ять як пізнавальний процес, її роль в психічній діяльності людини.

Тематика есе:

1. Мнемічні якості людини.

Презентації за темами:

1. Наукові підходи до визначення механізмів роботи пам'яті – психологічні та фізіологічні теорії mnemonicої діяльності.

Розробка схем та таблиць:

1. Класифікація видів пам'яті за об'єктом, тривалістю збереження матеріалу, активністю свідомості.
2. Процеси пам'яті, їх функції та механізми роботи.

Тема 8. Психологія мислення

Тематика рефератів:

1. Мислення як пізнавальний процес, його специфіка та функції.
2. Фізіологічні основи мислення.
3. Поняття про вербальні та невербальні форми мислення, їх зміст.

Тематика есе:

1. Опосередкований та узагальнений характер мислительної діяльності людини.
2. Поняття про раціональний рівень пізнання.
3. Індивідуальні мислительні якості людини.
4. Роль мислення в інтелектуальній діяльності людини.

Презентації за темами:

1. Характеристика простих та складних операцій мислення людини.

Розробка схем та таблиць:

1. Поняття про види, форми та операції мислення.
2. Види мислення: альтернативні класифікації.

Тема 9. Психологія мовлення.

Тематика есе:

1. Фізіологічні механізми мовної діяльності.

Презентації за темами:

1. Поняття про мову та її функції.

Розробка схем та таблиць:

1. Різновиди мовлення.

Тема 10. Психологія уяви

Тематика рефератів:

1. Уява і особистість.

Тематика есе:

1. Природа уяви.

Презентації за темами:

1. Зв'язок уяви з об'єктивною дійсністю.

Розробка схем та таблиць:

1. Головні властивості, прийоми створення образів уяви.

Тема 11. Емоції та почуття

Тематика рефератів:

1. Взаємозв'язок афективної сфери з іншими проявами психіки людини.
2. Фізіологічні основи переживання емоцій та почуттів, їх вісцеральні та експресивні прояви.

Тематика есе:

1. Позитивні та негативні наслідки дії афективного простору особистості.
2. Емоції та почуття, їх диференціація.
3. Характеристика типових емоційних станів людини.

Презентації за темами:

1. Поняття про афективну сферу психіки, її функції для особистості.

Розробка схем та таблиць:

1. Види емоцій та почуттів: альтернативні класифікації.
2. Поняття афективної культури особистості, її виховання.

Тема 12. Психологія волі

Тематика рефератів:

1. Поняття про волю.

Тематика есе:

1. Формування вольових якостей.

2. Безвілля, його причини та боротьба з ним.

Презентації за темами:

1. Вольові якості особистості.

Розробка схем та таблиць:

1. Етапи вольового акту.

Тема 13. Психологія особистості

Тематика рефератів:

1. Альтернативні підходи до тлумачення поняття особистості у психології.

Аналіз факторів формування особистості в онтогенезі.

2. Поняття про соціальні ролі особистості, характеристика їх ознак та видів.

Тематика есе:

1. Психологічна структура особистості, її релятивізм та функціональне призначення.

Презентації за темами:

1. Диференціація та співвідношення понять «індивід», «особистість», «індивідуальність».

2. Особистість як суб'єкт та об'єкт соціальної взаємодії.

3. Зміст структури особистості за А.В.Петровським та К.К.Платоновим.

Тема 14. Самосвідомість

Тематика рефератів:

1. Функції самосвідомості в психічній діяльності людини.

2. Проблема впливу самооцінки на психічне здоров'я особистості.

Тематика есе:

1. Рефлексія як механізм самоусвідомлення та самоаналізу.

2. Самооцінка, її види та механізми формування.

Презентації за темами:

1. Образ «Я» – центральний компонент структури самосвідомості, його зміст та вияви.

2. Психологічний захист, його зміст та призначення.

Розробка схем та таблиць:

1. Структура самосвідомості.

Тема 15. Діяльність

Тематика рефератів:

1. Діяльність та активність.

Тематика есе:

1. Поняття про діяльність, її функції.

2. Механізм формування навички.

Презентації за темами:

1. Засоби діяльності.

Розробка схем та таблиць:

1. Основні види діяльності.

Тема 16. Темперамент

Тематика рефератів:

1. Тип вищої нервової діяльності та темперамент.

2. Психологічна характеристика типів темпераменту.

Тематика есе:

1. Критерії темпераменту.

Презентації за темами:

1. Історія розвитку вчення про темперамент.

Тема 17. Характер

Тематика рефератів:

1. Поняття про характер як психічну властивість особистості.

Тематика есе:

1. Фізіологічні основи формування та вияву характеру.
2. Проблема співвідношення індивідуального та типового у характері.
3. Поняття національного характеру.

Презентації за темами:

1. Огляд історії розвитку характерологічних вчень.
2. Місце характеру в загальній структурі особистості, його зв'язок з темпераментом.
3. Механізми формування характеру в онтогенезі.

Розробка схем та таблиць:

1. Структура рис характеру.

Тема 18. Здібності

Тематика рефератів:

1. Поняття про здібності.

Тематика есе:

1. Види здібностей та рівні їх прояву.

Презентації за темами:

1. Механізми прояву здібностей.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Досягнення студентів на семінарських (практичних), лабораторних заняттях, а також виконані ними індивідуальна та самостійна роботи оцінюються за шкалою від «0» до «5».

Кожен вид роботи фіксується у відповідній графі журналу академічної групи з обов'язковим позначенням виду роботи та дати проведення. У кожній клітинці академічного журналу зазначається лише одна оцінка, позначки «+» та «-» не допускаються. У разі пропуску заняття здобувачем у графах контролю викладачі роблять позначку «/».

Здобувач вищої освіти, який з *поважних причин*, підтвердженіх документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю та виконати індивідуальне завдання й самостійну роботу, має право на відпрацювання у *двотиижневий термін* після повернення до навчання, але до початку екзаменаційної сесії. Студент, який не використав надане йому право у встановлений термін або пропустив заняття без поважних причин, отримує за кожне пропущення заняття **0 балів**.

Після завершення вивчення дисципліни викладач виводить середньозважений бал, що переводиться у 100-балльну шкалу з відповідним ваговим коефіцієнтом. Підрахунки середньозваженого балу здійснюють з

точністю до другого знака після коми. Кількість балів за поточний контроль округлюють до цілих.

Якщо навчальний курс вивчається протягом двох семестрів і за планом передбачено підсумковий семестровий контроль в останньому семестрі, то середньозважений бал з цієї дисципліни є середнім арифметичним середньозважених балів за кожний семестр.

Кількість балів, отриманих студентом за поточний контроль, виставляється викладачем у відповідній графі академічного журналу до проведення проміжного контролю. Результати поточного контролю мають бути внесені до відомості обліку успішності здобувачів вищої освіти перед початком екзаменаційної сесії.

1.2. Форми проміжного контролю.

Форму проведення проміжного контролю визначено у робочій програмі навчальної дисципліни. Інформація про критерії оцінювання на проміжному контролі, перелік питань та приклади типових завдань вносяться до робочої програми і доводиться до відома студентів на початку навчального семестру.

Проміжний контроль може бути у формах модульної контрольної роботи, комп’ютерного тестування, індивідуального науково-дослідного завдання тощо.

Модульні контрольні роботи рекомендовано проводити:

- у письмовій тестовій формі, або у формі комп’ютерного тестування (для дисциплін з усним чи письмовим підсумковим семестровим контролем);
- у формі письмових відповідей на теоретичні питання, розв’язання виробничих ситуацій (для дисциплін, підсумковий семестровий контроль з яких проводиться в тестовій, зокрема комп’ютерній формі);
- у комбінованій формі (для дисциплін, що завершуються заліком).

Проміжний контроль у формі індивідуальних науково-дослідних завдань може проводитися з тих навчальних курсів, котрими передбачено формування навичок науково-дослідницької діяльності.

До проміжного контролю допускаються всі студенти.

Проміжний контроль проводиться за розкладом, затвердженим деканом факультету.

Оцінювання проміжного контролю здійснюється за шкалою:

- від «0» до «10» – для дисциплін, викладання яких завершується екзаменом;
- від «0» до «30» – для дисциплін, викладання яких завершується заліком.

Результати проміжного контролю фіксуються у відповідній графі академічного журналу. Результати проміжного контролю слід зазначити у відомості обліку успішності здобувачів вищої освіти протягом 2-х днів після його проведення, але обов’язково до початку екзаменаційної сесії.

Оцінка з проміжного контролю не перескладається. У випадку відсутності студента на проміжному контролі з поважної причини, підтвердженої документально, деканат складає додатковий розклад.

Для студентів *заочної форми навчання* проміжний контроль з дисциплін, що завершуються екзаменом, не передбачається. У цьому випадку ваговий коефіцієнт поточного контролю дорівнює 0,5.

6.3. Форми підсумкового контролю.

Підсумковий семестровий контроль проводиться за розкладом заліково-екзаменаційної сесії, затвердженим деканом факультету.

Підсумковий контроль проводиться з усіх освітніх компонентів, передбачених освітньою програмою, у таких формах: семестровий екзамен, залік, захист курсової роботи, захист практики.

Семестровий екзамен – це вид підсумкового контролю засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни за семестр, що проводиться під час екзаменаційної сесії.

Форма семестрового екзамену (усна, письмова, тестова), зміст і структура екзаменаційних білетів (завдань) та критерії оцінювання визначаються рішенням відповідної кафедри і зазначаються в робочій програмі навчальної дисципліни.

Семестрові екзамени в усній та письмовій формах проводять за білетами, складеними екзаменаторами навчальних дисциплін та затвердженими не пізніше, ніж за місяць до початку іспиту на засіданні кафедри та підписаними завідувачем кафедри й екзаменатором. Семестровий екзамен *в усній формі* приймається двома особами: викладачем, який читав дисципліну і є екзаменатором, та викладачем, який не проводив у групі академічні заняття з цієї дисципліни.

Семестровий екзамен *у тестовій формі* проводиться в електронній тестовій системі Університету. Завдання (не менше 300 тестів) розробляються екзаменатором і не пізніше ніж за місяць до початку екзамену затверджуються на засіданні кафедри та завантажуються в систему. Відомість про результати тестового контролю з вирахуваними відсотками правильних відповідей студентів надсилається в деканат не пізніше наступного дня після іспиту.

Результат усного і письмового екзаменаційного контролю визначається як **середнє арифметичне** оцінок (**середньозважений бал**) студента, що він отримав за кожне з питань екзаменаційного білета. Цей бал переводиться за 100-балльною шкалою, а визначений показник множиться на ваговий коефіцієнт 0,5 та округлюється до цілого. За умови тестової форми контролю кількість балів, що відповідає відсотку правильних відповідей студента, має бути помножена на ваговий коефіцієнт 0,5 та округлена до цілого.

Якщо здобувач вищої освіти отримав недостатньо балів за певний вид контролю, зокрема за поточний (**менше 20 балів**), за проміжний (**менше 6 балів**), то він не допускається до складання семестрового іспиту, а у відомості обліку успішності виставляється оцінка «незадовільно».

У разі, якщо здобувач вищої освіти за екзамен в усній чи письмовий формі отримав середньозважений бал менше, ніж **2,75**, а в тестовій формі – менше **25** балів, то він вважається таким, що не склав екзамен. У графі «підсумковий контроль» виставляється **0 балів**.

Студенти, котрі не з'явилися на екзамени без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку. У випадку відсутності здобувача вищої освіти на екзамені з поважної причини, підтвердженої документально, деканат складає додатковий графік для підсумкового контролю.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Підсумковий бал за 100-балльною шкалою та підсумкова оцінка за традиційною шкалою фіксуються у відомості обліку успішності студентів та індивідуальному навчальному плані (заліковій книжці) здобувача вищої освіти, куди вноситься лише позитивна оцінка.

Відомість успішності здобувачів генерується в автоматизованій системі управління Університету (АСУ «ЗВО») та видається деканатам факультетів не пізніше ніж за тиждень до початку заліково-екзаменаційної сесії.

У день проведення заліку викладач особисто отримує в деканаті відомість обліку успішності здобувачів вищої освіти. Результати заліку заповнюються науково-педагогічними працівниками, які проводили практичні (семінарські, лабораторні) заняття в академічній групі, й повертається в той же день.

До початку екзаменаційної сесії науково-педагогічні працівники виставляють у відомостях результати поточного та проміжного контролю з дисциплін, що завершуються екзаменом. Після проведення іспиту екзаменатор заповнює результати підсумкового контролю й виставляє підсумкову оцінку та повертає відомість у деканат (для усного екзамену – в той же день, для письмового або тестового екзамену – не пізніше наступного дня після іспиту).

Після повернення відомостей успішності здобувачів вищої освіти працівники деканатів заносять результати оцінювання до АСУ «ВНЗ» з метою визначення семестрового рейтингу студента й аналізу результатів заліково-екзаменаційної сесії.

Виправлення підсумкового балу в відомості обліку успішності здобувачів вищої освіти або індивідуальному навчальному плані (заліковій книжці) з будь-яких обставин *не дозволяється*.

У винятковому порядку окремим здобувачам вищої освіти можуть встановлюватись індивідуальні терміни складання сесії. Підставою для перенесення строків сесії є стан здоров'я; виробнича необхідність; участь у міжнародних академічних програмах, програмах виробничих практик за фахом, програмах мовної підготовки (за умови отримання відповідного сертифіката); участь і підготовка до всеукраїнських і міжнародних змагань. У разі потреби складання сесії за індивідуальним розкладом здобувач не пізніше, ніж за два тижні до її початку повинен написати відповідну заяву на ім'я декана факультету, належним чином обґрунтувавши причину свого звернення і вказавши бажані терміни складання сесії. При позитивному розгляді заяви й за відсутності у студента заборгованостей з поточного та проміжного (модульного) контролю деканом факультету видається розпорядження щодо складання заліково-екзаменаційної сесії за індивідуальним розкладом та виписується відомість індивідуального складання підсумкового контролю.

Питання до іспиту:

1. Загальна психологія як наука та її використання в роботі психолога.
2. Становлення психології як науки.
3. Завдання психології як науки.
4. Галузі психологічної науки.
5. Основні напрями розвитку психології та їх характеристика.
6. Методологічні принципи загальної психології.

7. Принцип детермінізму у психології.
8. Принцип системності в загальній психології.
9. Принцип випереджального психічного відображення дійсності.
10. Принцип єдності свідомості й діяльності.
11. Загальна характеристика методів психології.
12. Загальні вимоги до організації та проведення психологічного дослідження.
13. Спостереження як метод психології. Можливості використання спостереження в роботі психолога.
14. Принципи наукового спостереження психічних явищ.
15. Побутове і наукове спостереження: порівняльний аналіз.
16. Експеримент і його використання в роботі психолога.
17. Інтерв'ю як метод вивчення психіки.
18. Вимоги до проведення інтерв'ю.
19. Анкетування і його використання в роботі психолога.
20. Вимоги до проведення анкетування.
21. Тестування як метод вивчення психіки.
22. Вимоги до проведення тестування.
23. Вивчення продуктів діяльності як метод психології.
24. Контент-аналіз як метод психології.
25. Проективні методи дослідження психіки.
26. Опитування як метод психології.
27. Психіка як об'єкт загальної психології.
28. Розвиток психіки у філогенезі.
29. Функції психіки.
30. Рівень розвитку психіки і форми поведінки тварин.
31. Виникнення і розвиток свідомості.
32. Порівняльний аналіз психіки тварин і свідомості людини.
33. Структура свідомості.
34. Свідоме і несвідоме.
35. Самосвідомість особистості та її розвиток.
36. Механізми розвитку самосвідомості особистості.
37. Поняття про “Я-концепцію”.
38. Самооцінка і рівень домагань як характеристики самосвідомості.
39. Методи дослідження самооцінки і рівня домагань.
40. Вплив “Я-концепції” на можливість самореалізації особистості.
41. “Я-образ” як установка особистості. Модальності “Я”.
42. Співвідношення понять “індивід”, “особистість”, “індивідуальність”.
43. Поняття про особистість у психології.
44. Структура особистості.
45. Біологічне і соціальне в структурі особистості.
46. Стадії становлення особистості
47. Методи вивчення особистості.
48. Рушійні сили формування і розвитку особистості.
49. Стадії становлення особистості.
50. Діяльність як умова розвитку особистості.
51. Основні види діяльності та їх характеристика.
52. Структура діяльності.
53. Формування навичок і вмінь у діяльності.
54. Основні форми прояву психіки та їх взаємозв'язок.
55. Механізми розвитку вищих психічних функцій.
56. Загальна характеристика пізнавальних процесів.
57. Відчуття як пізнавальний процес. Види відчуттів.
58. Сприймання як пізнавальний процес.
59. Умови розвитку чуттєвих форм пізнання дійсності.

60. Пам'ять як психічний процес.
61. Засоби підвищення продуктивності пам'яті.
62. Мислення як пізнавальний процес.
63. Мислення як процес розв'язання завдань.
64. Операції мислення.
65. Види мислення.
66. Засоби активізації мислення.
67. Мислення і мовлення.
68. Уява як специфічний пізнавальний процес.
69. Уява і творчість.
70. Типи темпераменту та їх характеристики.
71. Темперамент і продуктивність діяльності людини.
72. Здібності та їх вплив на успішність діяльності.
73. Загальні та спеціальні здібності, їх характеристика.
74. Умови розвитку здібностей.
75. Пам'ять як психічний процес.
76. Засоби підвищення ефективності пам'яті.
77. Увага та її властивості.
78. Можливості управління увагою.
79. Емоції як психічний процес.
80. Засоби управління емоціями.
81. Воля як регуляція психічної активності людини.
82. Структура вольового акту.
83. Вольові якості та їх розвиток.
84. Спрямованість як головний компонент особистості.
85. Мотив і мотивація.
86. Ціннісні орієнтації особистості.
87. Загальна характеристика психічних станів.
88. Стрес і шляхи його подолання.
89. Характер: сутність і структура.
90. Умови становлення і розвитку характеру.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та критерії оцінювання знань студентів.

Переведення підсумкового балу за 100-балльною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	
70-89	зараховано
51-69	
26-50	
1-25	не зараховано

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-балльну шкалу з ваговим коефіцієнтом 0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної
------------------------------------	---	--

		контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

8.2 Критерії оцінювання під час аудиторних занять.

9 Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним

	матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.
--	---

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Складання таблиць та схем	5
Реферат	5
Есе	5
Презентація	5

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Максимальна кількість балів за відповідь на 1 питання складає 15 балів. Критеріями оцінювання є: повнота відповіді, здатність критичного аналізу теоретичного матеріалу, вміння наводити аргументи та робити висновки.

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор).

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Базова

1. Варій М.Й. Загальна психологія: Підручник / М.Й. Варій. – К., 2007.
2. Загальна психологія: Практикум: Навчальний посібник / [В.В. Волошина, Л.В. Долинська, С.О. Ставицька, О.В. Темрук]. – К., 2006.
3. Гамезо М.В. Атлас по психології / М.В. Гамезо, И.А. Домашенко. – М., 1986.
4. Ільїна Н.М. Загальна психологія в екзаменаційних питаннях і відповідях: навч. посібник / Н.М. Ільїна. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2009.
5. Маклаков А.Г. Общая психология: ученик / А.Г. Маклаков. – СПб., 2006.
6. Максименко С.Д. Загальна психологія / С.Д. Максименко. – К., 2004.
7. Общая психология / Под ред.. А.В. Петровского. – М., 1996.
8. Поліщук В.М. Вікова та педагогічна психологія / В. М. Поліщук. – Суми, 2005.
8. Скрипченко О. Загальна психологія / О. Скрипченко, Л. Долинська, З. Огороднійчук та ін. – К., 2002.
9. Ярошевский М.Г. История психологи / М.Г. Ярошевский. – М., 1985.
10. Ярошевский М.Г. история психологи. От античности до середины XX века: учебн. Пособие / М.Г. Ярошевский. – М., 1997.

10.2. Допоміжні джерела

1. Варій М. Й. Загальна психологія : підручник /для студ. психол. і педагог. спец. - 2-ге вид., випр. і доп. / М. Й. Варій. – К. : ЦУЛ, 2007. – 968 с.

2. Дрозденко К. С. Загальна психологія в таблицях і схемах: Навч. посібник / К. С. Дрозденко. – К. : Професіонал, 2004. – 304 с.
3. Загальна психологія: Практикум: Навч. посіб./ В. В. Волошина, Л. В. Долинська, С. О. Ставицька, О. В. Темрук. – К. : Каравела, 2005. – 280 с.
4. Корольчук М. С. Психологія: Схеми, опорні конспекти, методики : навч. посіб./ за заг. ред. М.С.Корольчука. /Микола Степанович Корольчук. – К. : Ельга; Ніка-Центр, 2009. – 320 с.
5. Макарова Л. Л. Загальна психологія: методичні розробки семінарських занять: Навч.посібник. / Л. Л. Макарова, В. М. Синельніков. – К. : ЦУЛ, 2005. – 200 с.
6. Максименко С. Д. Загальна психологія: Навч. посіб.- 2-е вид., стереотип. / С. Д. Максименко. – К. : МАУП, 2001. – 256 с.
7. М'ясоїд П. А. Загальна психологія: Навч. посіб. - 5-те вид., стер. / П. А. М'ясоїд. – К. : Вища школа, 2006. – 487 с.
8. М'ясоїд П. А. Загальна психологія: Навч.посібник.- 3-є вид., випр. / П. А. М'ясоїд. – К. : Вища шк., 2004. – 487 с.
9. Цимбалюк І.М., Яницька О.Ю. Загальна психологія. — К.: ВД Професіонал, 2004. - 304 с.
- 10.Цигульська Т. Ф. Загальна та прикладна психологія. Як допомогти собі та іншим: Курс лекцій / Т. Ф. Цигульська. – К. : Наукова думка, 2000. – 190 с.

10.3. Інтернет-ресурси

1. www.gumer.info
2. www.Psylib.kiev.ua
3. www.culonline.com.ua
4. www.voppsy.ru/
5. www.psychology.ru/
6. www.psycheaya.ru/
7. www.psyche.ru/

11. ДОПОВНЕННЯ ТА ЗМІНИ, ВНЕСЕНІ ДО РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ В 20__ / 20__ Н.Р.¹

¹ Доповнення та зміни до робочої програми додаються на окремому аркуші, затверджуються на засіданні кафедри до початку навчального року